

Gdańsk, dnia 19 lipca 2010 r.

RPO-643140-XIX-7020/7016/10/ET

Informacja
o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w
Całodobowym Pogotowiu Socjalnym dla Osób Nietrzeźwych
w Gdańsku (Izbie Wytrzeźwień)
(Wyciąg)

1. Wprowadzenie.

Działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w dniach 17 marca 2010 r. i 30 czerwca 2010 r. do Całodobowego Pogotowia Socjalnego dla Osób Nietrzeźwych przy ul. 3 maja 6 w Gdańsku (zwanego dalej Pogotowiem), udali się przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich z Zespołu Terenowego w Gdańsku.

Wykonując zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji, pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich sprawdzili na miejscu sposób traktowania osób doprowadzonych do wytrzeźwienia, dokonując oceny pod względem ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, nieludzkim lub poniżającym traktowaniem.

W ramach wizytacji:

- przeprowadzono rozmowę na temat funkcjonowania Pogotowia z Kierownikiem Pogotowia oraz innymi pracownikami pełniącymi dyżur w placówce;
- dokonano oglądu Pogotowia, w tym: sal dla osób zatrzymanych, wyodrębnionego pomieszczenia dla osób, których zachowanie stwarza poważne zagrożenie dla ich zdrowia lub życia albo zdrowia lub życia innych osób przebywających w Pogotowiu, ambulatorium, sanitariatów, magazynu depozytów, gabinetu psychologów, szatni dla kobiet, a także pomieszczenia socjalnego dla pracowników Izby;
- w oparciu o przygotowany wcześniej kwestionariusz przeprowadzono na osobności rozmowy z 1 osobą przebywającą w placówce, która zgodziła się na rozmowę;

Dokonane w oparciu o powyższe czynności ustalenia, pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich przekazali Kierownikowi Pogotowia oraz wysłuchali jego uwag i

wyjaśnień.

2. Charakterystyka Pogotowia.

Pogotowie Socjalne dla Osób Nietrzeźwych w Gdańsku funkcjonuje od 1 stycznia 2008 r., na podstawie umowy z dnia 27 grudnia 2007 r. RWB/2927/WSS/404/U – W zawartej pomiędzy Miastem Gdańsk a Towarzystwem Wspierania potrzebujących „Przystań”. Nadzór na działalnością Pogotowia sprawuje Prezydent Miasta Gdańska, miasto finansuje też częściowo działanie Pogotowia.

Nadrzędnym celem działania Pogotowia jest sprawowanie całodobowej opieki nad osobami nietrzeźwymi, przyjmowanymi do placówki, zgodnie z przepisami zarządzenia Nr 1553/07 Prezydenta Miasta Gdańska z dnia 19 listopada 2007 r. w sprawie przyjęcia procedur postępowania w sytuacjach związanych z koniecznością izolacji osób nietrzeźwych przez służby miejskie i porządkowe. Nadto, Pogotowie prowadzi też działania w zakresie profilaktyki przeciwalkoholowej, takie jak dokonywanie wstępnej diagnozy uzależnienia metodą przesiewową, czy współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Do zadań Pogotowia należy przede wszystkim: udzielanie osobom nietrzeźwym świadczeń higieniczno – sanitarnych, takich jak kąpiel, dezynfekcja, odzież zastępcza na czas zatrzymania w Pogotowiu, udzielanie pomocy medycznej, motywowanie do podjęcia kontaktu z placówkami leczenia uzależnień lub podjęcia leczenia odwykowego i kierowanie osób wyrażających na to zgodę do właściwych merytorycznie placówek ochrony zdrowia. W Pogotowiu swoje zadania wykonuje również pracownik socjalny, który udziela rodzinom kompleksowych informacji o ryzykownym piciu i wskazuje możliwości szukania pomocy.

W Pogotowiu nie ustalono regulaminu pobytu, z informacji uzyskanych od kierownika wynika, że wystarczające są w tej mierze przepisy rozporządzenia Ministra Zdrowia i Zarządzenie Prezydenta Miasta, zwłaszcza, że Pogotowie nie jest Izbą Wyrzeźwień. Nadto kierownik poinformował, że nie widzi potrzeby wprowadzania regulaminu pobytu ponieważ, że względu na stan w jakim znajdują się osoby korzystające z usług placówki wątpliwe jest by mogły one się z nim zapoznać.

Pogotowie nie prowadzi osobnego rejestru użycia środków przymusu

bezpośredniego, informacje o ich użyciu odnotowywane są każdorazowo w kartach ewidencyjnych. Z informacji uzyskanych od kierownika Pogotowia, wynika, iż konieczność stosowania tych środków pojawia się rzadko, stosowana jest głównie siła fizyczna i pasy. Pogotowie nie jest wyposażone w inne środki przymusu bezpośredniego jak np. kaftany bezpieczeństwa.

Pojemność Pogotowia wynosi obecnie 30 miejsc. Placówka jest w stanie przyjąć więcej osób - 40 - niemniej jednak umowa z Miastem przewiduje 30 miejsc. Posiadanie dodatkowych miejsc pomaga jednak rozwiązywać problemy związane z koniecznością oddzielnego rozmieszczenia np. osób przywiezionych z bójki. W każdym z dni wizytacji w placówce przebywało 30 osób.

Osoby nietrzeźwe umieszczane są w salach wieloosobowych, dla kobiet przeznaczona jest jedna sala z wydzieloną w przedsiionku szatnią i pomieszczeniem sanitarnym. Ponadto, wyodrębniono również pomieszczenia przeznaczone dla osób, których zachowanie stwarza poważne zagrożenie dla ich zdrowia lub życia albo zdrowia lub życia innych osób przebywających w Pogotowiu – jest to jedno pomieszczenie z dwoma łózkami z możliwością zastosowania pasów zabezpieczających. W Pogotowiu znajduje się też wyodrębnione pomieszczenie, przystosowane z dawnej toalety, w którym umieszczane są osoby zawszawione.

Do Pogotowia przyjmowani są mężczyźni i kobiety z terenu miasta Gdańska oraz osoby czasowo przebywające na terenie miasta; do Pogotowia nie są przyjmowane osoby nieletnie.

W Pogotowiu zatrudnionych jest 25 pracowników, etatów jest łącznie 20. Opiekę lekarską sprawuje 2 lekarzy zmianowych zatrudnionych w Pogotowiu i kilku współpracujących z placówką na podstawie umów zlecenia, w zależności od potrzeb. Depozytariuszką jest zawsze kobieta, co gwarantuje obecność osoby tej samej płci przy przyjmowaniu kobiet do Pogotowia, na zmianie zawsze jest co najmniej dwóch pracowników. W dniu wizytacji (17 marca 2010 r.) na zmianie były 4 osoby lekarz, pielęgniarka, depozytariuszka oraz kierownik Pogotowia.

Wszyscy pracownicy są przeszkoleni w zakresie udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej, stosowania środków przymusu bezpośredniego i profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych.

Z informacji przekazanych przez kierownika Pogotowia wynika, iż nie było żadnych skarg na pracowników placówki, zdarzyła się jedna bójka między doprowadzonymi, sprawę obecnie prowadzi prokuratura.

Opłata za pobyt w Pogotowiu wynosi 30 zł. pobierana jest przy zwalnianiu osoby z placówki bądź też – jeżeli osoba nie ma środków pieniężnych - wysyłany jest rachunek na adres zamieszkania. Kierownik placówki wskazał, iż opłaty stanowią dochód placówki niemniej jednak nie bardzo wie jak wolno im je ściągać w sytuacji gdy rozporządzenie tego nie reguluje.

Wysokość opłaty ustalona na takim poziomie ma na celu oddziaływanie profilaktyczne, zmierzające do tego by ofiary przemocy w rodzinie nie wahały się wezwać policji w sytuacji agresywnego zachowania sprawcy przemocy.

Z informacji zawartych w sprawozdaniu z działalności Pogotowia wynika, iż prowadzi ono również działania w zakresie profilaktyki przeciwalkoholowej, w tym co tygodniowe otwarte spotkania grupy AA, zajęcia terapeutyczne dla osób bezdomnych. Ponadto Towarzystwo wspierania osób potrzebujących „Przystań” prowadzące Pogotowie, współpracuje z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Gdańsku, Strażą Miejską, Policją, Służbą Zdrowia, Miejską Poradnią Terapii Uzależnień i Współuzależnienia, Gdańskim Centrum Profilaktyki Uzależnień od Alkoholu oraz Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, z którymi to instytucjami zawarto koalicję na rzecz stworzenia spójnego systemu monitorowania i wsparcia osób pijących ryzykownie.

3. Ogląd Pogotowia.

Pogotowie mieści się w wolnostojącym parterowym budynku, w którym wcześniej mieściła się Izba Wytrzeźwień. Budynek od czasu przejęcia przez stowarzyszenie nie był remontowany, ponieważ władze miasta twierdzą, iż placówka ma zostać przeniesiona w inne miejsce, ponieważ budynek ten przeznaczony jest do wyburzenia, niemniej jednak żadnych konkretnych ustaleń w tej mierze nie dokonano. Budynek sprawia wrażenie zaniedbanego, chociaż wewnątrz jest czysto i schludnie.

Wewnątrz, za metalowymi drzwiami, znajduje się przedsionek, w którym umieszczony jest punkt przyjmowania depozytów oraz alkomat. W tym miejscu odbywa się badanie stanu nietrzeźwości osób przyjmowanych. Następnie osoby prowadzone są do

ambulatorium gdzie odbywa się badanie lekarskie. Gdy przyjmowane są kobiety, prowadzi się je do wyodrębnionej dla nich części, gdzie znajduje się szatnia i szafki na odzież oraz toaleta i prysznic. Osoby przyjmowane do Pogotowia otrzymują jednorazowe koszule nocne.

W przedsionku za szybą znajduje się dyżurka, gdzie przechowywana jest część dokumentacji placówki – zeszyt zatrzymanego alkoholu – oraz depozyty wartościowe. Szafa na depozyty jest drewniana, depozyt każdego przyjętego przechowywany jest w osobnym woreczku, którego numer wpisywany jest w karcie pacjenta, która stanowi kompleksową dokumentację pobytu każdego z nich w Pogotowiu.

Po lewej stronie drzwi wejściowych znajduje się wyodrębnione pomieszczenie dla osób zawszawionych, z oddzielną toaletą. Wzdłuż korytarza rozmieszczone są pomieszczenia dla osób nietrzeźwych. Sal jest dziewięć, od 2 do 5 miejsc w każdej. Drzwi do sal zaopatrzone są w szyby zasłonięte od zewnątrz ruchomymi zasłonkami celem umożliwienia kontroli zachowania przebywających tam osób. W salach znajdują się podesty do spania, wyposażone w materace pokryte łatwo zmywalnym tworzywem, jedynie w sali dla osób stwarzających zagrożenie znajdują się przymocowane do podłogi łóżka z materacami i możliwością zamontowania pasów. Każda sala ma sprawną instalację przyzywową, dźwiękową i świetlną. Ściany sal pomalowane są farbą olejną. Ogólny stan pomieszczeń ocenić należy jako dobry, widać ślady zużycia i intensywnej eksploatacji, jeden z materacy w pomieszczeniu dla osób stwarzających zagrożenie był w bardzo złym stanie.

W dalszej części korytarza znajdują się kuchnia, dwie toalety i dwie kabiny prysznicowe, toaleta dla pracowników, trzy pomieszczenia dla pracowników, gabinet psychologa i ambulatorium.

Ambulatorium jest wyposażone w kozetkę umieszczoną za parawanem, biurko, umywalkę, lodówkę i wszelką niezbędną aparaturę medyczną. Zaopatrzenie w leki jest zgodne z zaleceniami Ministerstwa Zdrowia, zawartymi w rozporządzeniu. Do badań alkometem stosowane są wyłącznie jednorazowe ustniki.

Wszystkie pomieszczenia sanitarne wyłożone są glazurą, w pomieszczeniu dla kobiet znajduje się wanna, w pozostałych – prysznice.

Napoje podawane są osobom przebywającym w Pogotowiu na każde żądanie,

jednak bez żądania nie są podawane ani nigdzie wystawione.

Z informacji uzyskanych od kierownika wynika, iż jeżeli osoba przyjmowana do Pogotowia domaga się kontaktu telefonicznego z osobą bliską, to umożliwi mu się to, ale nie w środku nocy i „jak trochę przetrzeźwieje”. W sytuacjach kiedy proszą o powiadomienie osoby bliskiej o fakcie pobytu w placówce, prośby te nie są uwzględniane. Kontakt telefoniczny z rodziną lub wskazanymi osobami nawiązywany jest jedynie w przypadkach, gdy lekarz chce potwierdzić podawane przez osobę przyjmowaną okoliczności dotyczące chorób, na które cierpi i ewentualnych przyjmowanych leków.

W zakresie zapobiegania chorobom zakaźnym kierownik poinformował, iż jeżeli osoba przywożona do placówki sama poinformuje o tym fakcie, bądź też okoliczność ta jest znana osobom doprowadzającym chorego umieszcza się w osobnym pomieszczeniu, które następnie po zwolnieniu, jest dezynfekowane.

W gabinecie psychologa znajduje się biurko i stolik dla osób rozmawiających, są tam również ulotki informujące o placówkach udzielających pomocy osobom uzależnionym od alkoholu oraz zawierające informacje o podstawowych kryteriach oceny uzależnienia. Psycholog nie przebywa stale w Pogotowiu, pełni dyżury, o czym informowane są osoby przebywające w Pogotowiu, niemniej jednak zainteresowanie kontaktem z psychologiem jest bardzo niewielkie.

Kierownik poinformował również, iż w przypadku przewiezienia do Pogotowia cudzoziemców, placówka podejmuje działania zmierzające do ustalenia ich miejsca pobytu na terenie Gdańska, konieczne też jest często wyjaśnienie im gdzie się znajdują i dlaczego. Pracownicy robią to we własnym zakresie, na terenie placówki nie znajdują się żadne dokumenty w językach obcych.

Przeprowadzony ogląd pomieszczeń oraz uzyskane w związku z tym informacje pozwoliły stwierdzić, iż wyposażenie Izby odpowiada przepisom rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 4 lutego 2004 r. w sprawie trybu doprowadzania, przyjmowania i zwalniania osób w stanie nietrzeźwości oraz organizacji izb wytrzeźwień i placówek utworzonych lub wskazanych przez jednostkę samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2004 r. Nr 20, poz. 192 ze zm.), zwanego dalej rozporządzeniem.

4. Rozmowy przeprowadzone z zatrzymanymi.

W ramach wizytacji w dniu 17 marca 2010 r. przeprowadzono rozmowę z jednym zwalnianym z Pogotowia mężczyzną. Pomimo zwrócenia się do kierownika placówki z prośbą o udostępnienie pomieszczenia, w którym możliwe byłoby przeprowadzenie rozmów na osobności z osobami opuszczającymi placówkę, nie została ona uwzględniona, w efekcie czego rozmowa odbyła się na korytarzu, w pobliżu drzwi wyjściowych.

W dniu 30 czerwca 2010 r. natomiast, pomieszczenie zostało udostępnione, niemniej jednak żadna z osób zwalnianych z Pogotowia w tym dniu nie wyraziła zgody na rozmowę z żadnym z wizytujących.

Z rozmowy przeprowadzonej w dniu 17 marca 2010 r., wynika iż mężczyzna nie miał zastrzeżeń co do sposobu zatrzymania i doprowadzenia do Pogotowia, niemniej jednak uważa, iż został niesłusznie zatrzymany, ponieważ „nikogo nie pobił ani niczego nie ukradł”. Przyczyną zatrzymania było pozostawanie pod wpływem alkoholu w bibliotece publicznej i związane z tym niestosowne zachowanie.

Podał, iż przy przyjęciu do izby został źle potraktowany – kopnięty i podduszony. Nie miał zastrzeżeń co do oddawania i odbioru depozytu, podał, iż nie był badany przez lekarza, pracowników Pogotowia ocenił jako osoby nieuczynne i niemile. Podał, że nie pozwolono mu zadzwonić do rodziny, na łazienkę musiał cztery godziny czekać, przebywał w sali 4 osobowej, w której panował nieprzyjemny zapach. Ponadto podał, iż został zwolniony zbyt późno.

5. Wnioski.

Czynności przeprowadzone przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich pozwalają uznać, iż w placówce przestrzegane są prawa osób doprowadzonych tam w celu wytrzeźwienia.

Pomieszczenia Pogotowia są utrzymane w czystości, zapewniają dość dobre warunki bytowe. Konieczne jednak wydaje się przeprowadzenie remontu budynku bądź też doprowadzenie do przeniesienia placówki do innej lokalizacji, gdyż stan niepewności w tej kwestii i spowodowana tym niemożność przeprowadzenia remontu może doprowadzić do znacznego pogorszenia się warunków bytowych osób tam przebywających.

Wskazana jest również wymiana przynajmniej jednego z materacy w pomieszczeniu, w którym stosowane są pasy zabezpieczające.

Wysokość opłat za pobyt w Pogotowiu, ustalona na bardzo niskim poziomie stanowi pozytywny przejaw działalności Towarzystwa Wspierania Potrzebujących „Przystań”, gdyż powoduje, iż wiele osób doprowadzonych w celu wytrzeźwienia będzie stać na jej opłacenie, jak również nie zniechęci osób narażonych na przemoc domową, która często pojawia się po spożyciu alkoholu, do wezwania odpowiednich służb celem doprowadzenia osoby agresywnej do placówki.

Mimo, iż rozporządzenie nie nakłada wprost obowiązku prowadzenia osobnego rejestru wypadków nadzwyczajnych i stosowania środków przymusu bezpośredniego, to jednak nakłada obowiązek gromadzenia i przekazywania danych statystycznych. Wskazać należy na celowość wprowadzenia osobnych rejestrów wypadków nadzwyczajnych i stosowania środków przymusu bezpośredniego, co nie tylko ułatwi przekazywanie wskazanych danych statystycznych, ale umożliwi również sprawne odnajdywanie takich informacji oraz pozwoli skuteczniej odpowiadać na ewentualne skargi. Wprowadzenie takiego rejestru pomogło by również w analizowaniu przypadków stosowania środków przymusu bezpośredniego, z uwzględnieniem zasadności ich zastosowania.

Z tych samych powodów, zasadne jest również, w ocenie wizytujących, wprowadzenie rejestru skarg składanych na pracowników placówki i sposób traktowania przez personel wraz z informacją o sposobie załatwienia skargi lub zakończenia postępowania.

Informację z wizytacji przesłano do kierownika Pogotowia, Prezydenta Miasta Gdańska jako organu nadzorującego oraz prezesa zarządu Towarzystwa Wspierania Potrzebujących „Przystań”, jako organu prowadzącego placówkę, z prośbą o ustosunkowanie się do zawartych w informacji uwag i zaleceń.

Do informacji ustosunkował się jedynie Prezydent Miasta Gdańska, który pismem z dnia 6 sierpnia 2010 r., poinformował, iż zlecił kierownikowi placówki utworzenie:

- rejestru wypadków nadzwyczajnych
- rejestru użycia środków przymusu bezpośredniego
- rejestru skarg i wniosków

Pismem tym Prezydent poinformował również, iż zniszczony materac został wymieniony natomiast przy planowaniu budżetu gminy na kolejny rok zostaną uwzględnione sugestie co do przeprowadzenia remontu budynku bądź zmiany lokalizacji placówki.